

Homilie kardinála Schönborna u příležitosti 450 let od obnovení Arcibiskupství pražského, 12. května 2012

S velkou radostí jsem se ujal čestné služby vést na příkaz Svatého Otce Benedikta XVI. papežskou delegaci na oslavu čtyř set padesáti let od obnovení pražského arcibiskupství a předsedat bohoslužbě v této úctyhodné katedrále svatého Víta. Událost, kterou slavíme, je podnětem k radosti a vděčnosti, avšak i k zamyšlení. Připomenutím událostí před čtyřmi sty padesáti lety si uvědomujeme, jak jsou dějiny složité, konflikty dramatické a cesty církve i lidí spleť.

Ve světle Božího slova, očima víry, jež nám pomáhá, abychom měli jasný pohled, se chci pokusit zamyslet se nad pravdou, kterou nám sděluje přísloví „Když se všechno hatí, Bůh to v dobré zvrátí“.

Slavíme jubileum „obnovy“. Nejen proto, že dnes po téměř stoleté přestávce zazněl kompletní zvuk zvonů svatovítského dómu. Rovněž a především jde o obnovu pražského arcibiskupství po bouřích sporů o duchovní dědictví Jana Husa. Dnešního dne si připomínáme nového posvěcení katedrály, jež se v rámci oslav tisícího výročí smrti svatého Václava konalo 12. května 1929 po staletích jejího budování.

Byla to vskutku doba „obnovy“. Obnovování církve v Praze, v Čechách a na Moravě vedlo k mocnému rozkvětu baroka, jehož symbolem se stal kult svatého Jana Nepomuckého a jehož stopy jsou v zemi stále dalekosáhle patrné v množství staveb. Nelze překotně tvrdit, že za tuto katolickou reformu vděčíme pouze moci habsburského domu. Byla to také doba hluboké náboženské obnovy s důsažnou působností na život a srdce lidí.

Přežívaly však i stopy sporů o Jana Husa, náboženského reformátora, o němž papež Jan Pavel II. roku 1999 řekl: „Cítím dnes povinnost vyslovit své hluboké politování nad krutou smrtí Jana Husa a nad ranou jí způsobenou, oním zdrojem konfliktů a rozkolů, jež tak zasáhly ducha a srdce českého národa.“

Arcibiskup, kterého si dnes obzvláště připomínáme jako obnovitele pražského arcibiskupství, byl Antonín Brus z Mohelnice (1518-1580), někdejší biskup vídeňský. Typická pro něj byla rodná moravská „mírnost“ jeho duchovního postoje; usiloval o vyrovnání mezi konfesemi a odmítal donucování a pronásledování při rekatolizaci. Situace ve Vídni i v Praze byla dramatická. Osmdesát procent obyvatel Vídně bylo protestanských, po celých dvacet let nedošlo ani k jednomu kněžskému svěcení. Rovněž v Praze počet katolíků drasticky poklesl. Hovoří se, že jich bylo kolem patnácti procent.

S opětovným obsazením pražského biskupského stolce se započal mohutný rozmach církevního života, „katolická reforma“. Jistěže ji velmi aktivně podněcoval a podporoval císařský dům, přesto však to byla doba ryzího *náboženského* rozkvětu.

Cožpak jsme všichni tak trochu nechovali obdobné naděje, když 12. listopadu 1989 byla v Římě za účasti deseti tisíc poutníků z Československa svatořečena Anežka Česká? Byl jsem při tom a stal jsem se svědkem oné neuvěřitelné

přelomové nálady, plné naděje a očekávání. A za několik dní se pak stal zázrak „sametové revoluce“.

Přesto (dosud) nedošlo ke srovnatelnému rozmachu jako tenkrát před čtyřmi sty padesáti lety. Od roku 1990 je Česko svobodné, pronásledování církve skončilo. Bohu díky! Česká republika je v Evropské unii a tato nová situace je silně působivá i tím, že žijeme bez hranic. Z Vídně do Prahy jezdíme bez té hrozně hraniční kontroly za komunistických časů, dokonce zcela bez kontroly.

Ano, zde je rozmach, mnoho nového, velikého se událo v sekulárním světě politiky a hospodářství. Ale v náboženství? Církev, zpočátku oceňovaná jako bojovnice za svobodu, žije dnes v mnoha ohledech svou existenci na okraji popřípadě někde v koutě. Jen nečetní se jasně deklarují jako křesťané. Nová svoboda jen posílila starou komunistickou sekularizaci. Kde je dnes rozmach náboženství? V jaký rozmach dnes doufat?

Co nám tím Bůh říká? Jaké pokyny nám dávají slova Písma svatého, která jsme slyšeli? Jak nacházet *pozitivní* smysl v tom, co Pán na svou církev dopouští po létech nacistické okupace a období komunismu?

Já jeden pokyn spatřuji v rozhovoru Ježíše a ženy u Jákobovy studny: „Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy se nebudete klanět Otci ani na této hoře (to

jest na hoře Gerizim, na níž Samařané vzývají Boha), ani v Jeruzalémě. Ale přichází hodina, a je to nyní, kdy praví ctitelé se budou klanět Otci v duchu a v pravdě“.

Nepoukázal Pán těmi slovy na nějaký jiný rozměr než na naději, že církev zažije obnovu své dávné nádhery? Uctívat Boha „v duchu a v pravdě“ – co to znamená dnes? „Takto chce Otec být uctíván.“ Nedává Štěpán ve své promluvě již jistou odpověď, když připomíná: „Nejvyšší nebydlí v příbytcích udělaných lidskou rukou... Jaký dům mi vystavíte?, říká Pán... Což to všechno neudělala má

ruka?“

Všechny tyto velmi pozemské a velmi praktické otázky církve, která po létech komunismu může opět žít ve svobodě, jsou vám, milé sestry a milí bratři, důvěrně známy. Jsou často zátěží, patří však k pozemskému putování církve. Mohou se však stát zátěží pro tak potřebnou novou evangelizaci. U mnoha současníků se tím živí podezření, že církvi jde jen o sebe samu, o to, aby se uchovala, že jí jde o její velkou minulost.

Právě v této situaci může zkušenost české církve být pomocí pro církev v celé současné silně sekularizované Evropě. Papež Benedikt se velmi působivě zmínil o pozitivní šanci této situace církve v natolik sekularizované zemi, když hovořil o své cestě do České republiky. Pro mne byla jeho slova jakoby ukazatelem pro církev v celé Evropě. 21. prosince 2009 řekl při ohlédnutí za svou pastorační návštěvou u vás, jak radostným překvapením byly pro něj srdečnost a zájem, s jakými byl přijímán, přestože mu říkali, že křesťané jsou v této zemi menšinou a že většinu tvoří agnostici a ateisté. A pak pronesl slova, která na mě hluboce zapůsobila: „Důležité je pro mne především, aby nám na lidech, kteří se považují

za agnostiky nebo ateisty, záleželo jako na věřících. Budeme-li mluvit o nové evangelizaci, ti lidé se možná polekají. Nechtějí se považovat za objekt misie a vzdát se svobody myšlení a vůle. Avšak otázka po Bohu zůstává přítomná i u nich... Jako první krok evangelizace se musíme pokoušet udržovat vnímavou bdělost pro toto hledání a snažit se, aby člověk otázku po Bohu jako stěžejní otázku své existence neodsouval stranou. Aby tu otázku přijímal a s ní i touhu, která se v ní skrývá."

Nato Svatý otec hovořil o obrazu „nádvoří národů“ v jeruzalémském chrámě jako o místě, kde se hledající lidé mohou přiblížit Božímu tajemství. „Mám za to, že i dnes musí církev otevřít cosi jako „nádvoří pohanů“, kde se lidé budou moci napojit na Boha, aniž ho znají a než naleznou přístup k tajemství, kterému slouží vnitřní život církve."

Tato směrodatná slova Svatého otce mi připadají obzvláště výstižná pro dnešní situaci nejen v Česku, nýbrž dalekosáhle i v Evropě. Jsou plna náročnosti, avšak i naděje. Vybízají nás, abychom široce otevřeli svá srdce, svého ducha, svou lásku a pozornost tolika svým současníkům, „kteří Boha neznají, avšak bez Boha nezůstávají, a jako neznámého by se ho rádi přece jen alespoň dotkli," jak papež říká závěrem.

Dnešní jubileum nás podle mého názoru zve, abychom té to výzvě Svatého otce řekli své ano a šli cestou církve sloužící a milující, jež sdílí bolesti i radosti bližních. Kéž nám Pán k tomu dává svého ducha a svou sílu. Amen.

Kardinál Christoph Schönborn, *vídeňský arcibiskup*